

Studieplan

Spesialpedagogikk 1 – Generell innføring i spesialpedagogiske emner

Videreutdanning

(studiet kan inngå som del av master pedagogikk, studieretning
spesialpedagogikk)

Heltid – 30 sp

2013-2014

Navn	Spesialpedagogikk 1: Generell innføring i spesialpedagogiske emner Spesialpedagogikk 1: Generell innføring i spesialpedagogiske emner Special Education 1: A general introduction to the field of Special Education
Studiepoeng	30 sp
Heltid/deltid	Heltid
Type studium	Videreutdanning – master. Emnebeskrivelsen gjelder også for studenter tatt opp på Master i pedagogikk, studieretning spesialpedagogikk
Antall semestre	1
Startsemester	Høst 2013
Kostnader	Se dmmh.no
Opptak	Lokalt opptak
Faglige kontaktpersoner	Marit Pettersen
Gjelder studentkull	2013-2014
Godkjent av styret ved DMMH	
Sist revidert	Fagansvarlig Bodil Mørland 11.06.13

Om studieprogrammet

Studiet skal ivareta en breddeorientering innen det spesialpedagogiske arbeidsfeltet. Studiet er inndelt i fire tema.

Tema 1:

Administrative og organisatoriske perspektiv på tiltak for barn med funksjonsnedsettelse

- Ansvar, rettigheter og muligheter som gjelder barn og unge med funksjonsnedsettelse og deres familier
- Aktuelle etater, hjelpe- og veiledningsinstitusjoner i det offentlige nettverk og aktuelle hjelpe- og læremidler
- Hjelpeinstanser, tverrfaglig og tverretatlig samarbeid
- Etske utfordringer
- Spesialpedagogisk forsknings- og utviklingsarbeid (FoU)

Tema 2:

Funksjonsnedsettelse og lærevansker

- Utviklingshemning og vansker innen autismespekteret
- Sosiale og emosjonelle vansker
- Syns- og hørselsvansker
- Sansemotoriske vansker
- Språk- og kommunikasjonsvansker
- Lese- og skrivevansker
- Omsorgssvikt og seksuelle overgrep mot barn

Tema 3:

Pedagogiske tilnæringsmåter med sikte på barn som trenger særskilt hjelp og støtte

- Didaktisk planlegging, tilrettelegging, gjennomføring og vurdering av pedagogiske hjelpetiltak bl.a. med fokus på Individuell plan og Individuell opplæringsplan
- Lek i spesialpedagogisk arbeid

- Spesialpedagogisk utviklingsarbeid

Tema 4:

Samarbeid og forebygging

- Forebygging
- Individ- og systemrettede tiltak
- Relasjoner og behov i familier med barn som trenger særskilt hjelp og støtte

Videre studier

Studieprogrammet kan innpasses i master i pedagogikk, studieretning spesialpedagogikk ved NTNU. Studiet vil da kvalifisere til forsknings- og utviklingsarbeid innen dette feltet.

For mer informasjon om dette masterprogrammet ved NTNU samt søknadsfrister og opptakskrav se <http://www.ntnu.no/studier/msped>.

Opptak og rangering

Opptakskrav

Opptaksgrunnlaget er bachelorgrad med fordypning i pedagogikk, eller fullført førskolelærerutdanning eller tre første år av allmennlærerutdanning, bachelorgrad med 1-årig praktisk-pedagogisk utdanning eller tilsvarende.

Rangering

Rangering gjøres etter rangeringsreglene i § 4 i forskrift om opptak, eksamen og vurdering av praksis ved Dronning Maud Minnes Høgskole.

For studenter som søker opptak til master i spesialpedagogikk gjelder egne opptaks- og rangeringsregler. For mer informasjon om dette se <http://www.ntnu.no/studier/msped>.

Øvrige krav

Politiattest

Politiattest er spesifikt knyttet til praksisdelen av utdanningen, men kreves allerede ved opptak. Studenter skal levere politiattest ved studiestart og senest innen 14 dager etter studiestart. Studenter som unnlater å levere politiattest tildes ikke praksisplass.

Tuberkulin

Studenter får utlevert skjema for tuberkulinstatus ved oppstart av studiet. Dette leveres ferdig utfylt innen 15. september. Mer informasjon om krav finnes i forskrift om tuberkulosekontroll og på folkeinstittuttets hjemmesider www.fhi.no/eway/.

Taushetsplikt

Studenter ved DMMH er underlagt taushetsplikt, jf forvaltningsloven § 13 og universitets og høyskoleloven § 4-6. Studentene blir av DMMH gjort kjent med denne paragrafen og skriver under erklæring om taushetsplikt ved oppstart.

Studieprogrammets nivå, varighet og omfang

Studieprogrammet består av 30 studiepoeng og er et heltidsstudium over ett semester.

Omfang og arbeidsbelastning

Utdanningen forutsetter aktiv studentdeltagelse. Studentene må regne med å arbeide intensivt i semesteret med studiene, inkludert forelesninger, selvstudium, praksis og utføring av arbeidskrav.

Arbeids- lærings- og vurderingsformer

Undervisningsform vil være en kombinasjon av forelesninger, seminarer, diskusjoner, veiledning og selvstendig arbeid med ulike oppgaver.

Innpassing

Det kan søkes om innpassing av denne studieenheten i masterstudiet i pedagogikk – studieretning spesialpedagogikk ved NTNU.

Kvalifikasjon

Det utstedes karakterutskrift etter fullført program. Masterstudenter får utstedt vitnemål fra NTNU.

Emnebeskrivelsen

Emnebeskrivelsen er også gjeldende for studenter som er tatt opp på master i pedagogikk – studieretning spesialpedagogikk som er et samarbeid mellom DMMH og NTNU.

Emnekode	MVSPE6100
Emnenavn	Spesialpedagogikk 1: Generell innføring i spesialpedagogiske emner Spesialpedagogikk 1: Generell innføring i spesialpedagogiske emner Special Education 1: A general introduction to the field of Special Education
Faglig nivå	Videreutdanning - master
Omfang	30 sp
Undervisningssemester	Høst
Undervisnings – og eksamensspråk	Norsk
Forkunnskapskrav	Se opptakskrav
Anbefalte forkunnskaper	
Emneinnhold	Emnet skal ivareta en breddeorientering innen det spesialpedagogiske arbeidsfeltet.
Forventet læringsutbytte	Studenten skal gjennom studiet utvikle kunnskap, ferdigheter og kompetanse som gjør at studenten: <ul style="list-style-type: none"> • har omfattende kunnskap om rettigheter, ansvar, hjelpeapparat og muligheter som gjelder barn og unge med funksjonsnedsettelse og deres familier • har grundig kunnskap om ulike funksjonsnedsettelse og samspills- og lærevansker som kan oppstå i tilknytning til disse • har kunnskap om og praktiske ferdigheter i forhold til didaktisk planlegging, tilrettelegging, gjennomføring og vurdering av spesialpedagogiske tiltak for barn og unge som trenger særskilt hjelp og støtte • har grundig kunnskap om samarbeidsforhold som gjelder barn med særskilte behov og deres familier, kolleger, andre faggrupper og institusjoner • har gode ferdigheter når det gjelder planarbeid og

		rapportering <ul style="list-style-type: none"> • har videreutviklet etisk bevissthet i arbeid med barn, unge og voksne med funksjonsnedsettelse og deres foresatte og andre samarbeidsparter • har kunnskap om forskningsmetoder • har videreutviklet respekt for vitenskapelige og profesjonsetiske verdier 				
Arbeidsformer og læringsaktiviteter		Undervisningsformen vil være en kombinasjon av forelesninger, seminarer, diskusjoner, ekskursjoner, muntlige presentasjoner, veiledning, praksis med for- og etterarbeid.				
Obligatoriske arbeidskrav		Følgende arbeidskrav må være gjennomført og godkjent før man kan fremstille seg til eksamen: Arbeidskrav 1: Feltstudium i gruppe Arbeidskrav 2: Individuell fordypningsoppgave Arbeidskrav 3: 45 arbeidstimer veiledet praksis med for- og etterarbeid og praksisrapport Det stilles krav om minimum 80 % obligatorisk fremmøte i undervisningen Det stilles krav til 100 % oppmøte i praksis				
Vurderings-ordning	Vekting	Omfang/varighet	Hjelpemidler	Karakter-skala	Sensur	Tid
Individuell skriftlig eksamen	100 %	6 t		A-F	Ekstern og intern sensor	Høst
Emneansvarlig		Marit Pettersen				
Vektingsreduksjon		MVSPE6000 (30 sp), SP1-D (30 sp), SPESPED1 (30 sp), SPESPED1 (30 sp)				
Læremidler/ Pensum		Til emnet er det knyttet et pensum på ca. 2000 sider. Litteraturen er sortert under de fire temaområdene. En del av litteraturen er relevant under flere av temaene. Studentene får forslag til supplerende litteratur i løpet av undervisningen. Tema 1: Administrative og organisatoriske perspektiv på tiltak for barn med funksjonsnedsettelse Andresen, R. (2012). Ideologiske spenninger mellom offentlig inkluderingspolitikk og barnehagens inkluderende praksis. I Arnesen, A-L. (red.) <i>Inkludering. Perspektiver i barnehagefaglige praksiser</i> . Oslo: Universitetsforlaget (s. 101-125) Arnesen, A-L. (2012). Inkludering. Perspektiver i barnehagefaglige praksiser – en innledning. I Arnesen, A-L. (red.) <i>Inkludering. Perspektiver i barnehagefaglige praksiser</i> . Oslo: Universitetsforlaget (s. 13-30) Befring, E. (2012). Spesialpedagogikk: historisk framvekst, ansvarsoppgaver, forståelsesmåter og nye perspektiver. I Befring, E.				

& Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelens Forlag as. (s. 33-57)

Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget. (s.13 - 40)

Groven, B. (2013). *Spesialpedagogen i endringstider*. Oslo: Universitetsforlaget. (s. 23 – 42 og s. 86 - 102)

Helland, S. (2012). Spesialpedagogisk arbeid i barnehagen. I Befring, E. & Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk. (s. 594-609)

Høstmælingen, N, Kjørholt, E.S. & Sandberg, K. (red.2012). *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge*. Oslo: Universitetsforlaget. (s. 15 – 45 og 168 - 189)

Nilsen, V. (2008). Tiltaksmodeller med utgangspunkt i førstelinjetjeneste og andrelinjetjeneste. I Haugen, R. (red.). *Barn og unges læringsmiljø 3 – med vekt på sosiale og emosjonelle vansker*. Kristiansand: Høyskoleforlaget. (s. 189-228)

Reindal, S. M. (2012). Spesialpedagogikk: Etske problemstillinger og teorier. I Befring, E. & Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk. (s. 92-106)

Tveit, A.D. (2012). "Ja takk, begge deler". PPT's individ- og systemrettede arbeid i barnehagen". I *Spesialpedagogikk nr. 04/2012*, s. (s. 43-56) Kompendium

Tema 2: Funksjonshemninger og lærevansker

Arnesen, A-L., Kolle, T. & Solli, K.A. (2012). De problematiske kategoriene i institusjonelle sammenhenger. I Arnesen, A-L. (red.) *Inkludering. Perspektiver i barnehagefaglige praksiser*. Oslo: Universitetsforlaget (s. 79-100)

Befring, E. & Duesund, L. (2012). Relasjonsvansker. Psykososial problematferd. I Befring, E. & Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk. (s. 448-468)

Falkenberg, E. S. & Kvam, M. H. (2012). Hørselshemning og audiopedagogikk i et tverrfaglig perspektiv. I Befring, E. og Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk. (s. 426-444)

Gomnæs, U.T. & Rognhaug, B. (2012) Utviklingshemning - mangfold og lærehemning I Befring, E. & Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk. (s. 385-404)

Hagtvedt, B. (2004). *Språkstimulering. Tale og skrift i førskolealder*. Oslo: Cappelen Akademisk forlag. (s. 19 - 199)

Haugen, R. (2008). Hva er sosiale og emosjonelle vansker? I Haugen, R. (red.) *Barn og unges læringsmiljø 3 – med vekt på sosiale og emosjonelle vansker*. Kristiansand: Høyskoleforlaget. (s. 15-42)

Haugen, R. (2008). Risikofaktorer versus beskyttelsesfaktorer. I Haugen, R. (red.). *Barn og unges læringsmiljø 3 – med vekt på sosiale og emosjonelle vansker*. Kristiansand: Høyskoleforlaget. (s.

43-72)

Kvellido, Ø. (2010). *Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal akademisk. (s.313 - 341)

Larsen, T. & Wilhelmsen, G. B. (2012). Synsvansker – aspekter ved læring og utvikling. I Befring, E. & Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk. (s. 408-423)

Lyster, S. A. H. & Frost, J. (2012). Lese- og skriveopplæring på språklig grunnlag. Forebygging av vansker og tiltak for elever med spesielle behov. I Befring, E. & Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk. (s. 341-365)

Martinsen, H & Tellevik, J. M. (2012). Autisme – en spesialpedagogisk utfordring I Befring, E. & Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk. (s. 485-500)

Morken, I. (2012). Migrasjonsrelaterte lærevansker. I Befring, E. & Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk. (s. 522-538)

Nordtvedt, G.A. & Vogt, G.O. (2012). Når matematikk blir vanskelig – matematikkvansker i elev- og undervisningsperspektiv. I Befring, E. & Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk. (s. 370-384)

Ogden, T. (2009). *Sosial kompetanse og problematferd i skolen*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag. (s. 13 - 55)

Rye, H. (2007). *Barn med spesielle behov. Et relasjonsorientert perspektiv*. Oslo: Gyldendal akademisk. (s. 15 - 111)

Rygvold, A. L. (2012). Språkvansker hos barn. I Befring, E. & Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk (s. 323-337)

Rønhovde, L. I. (2004). *Kan de ikke bare ta seg sammen Om barn og unge med ADHD og Tourettes syndrom*. (2. utgave) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag. (s. 44 - 90 og 205 - 242)

Sigstad, H.M.H. (2012). Sjeldne funksjonsvansker. I Befring, E. & Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk. (s. 470-482)

Tema 3: Pedagogiske tilnæringsmåter i arbeid med barn som trenger særskilt hjelp og støtte

Arnesen, A-L. (2012). Den komplekse inkluderingen og pedagogisk nærvær. I Arnesen, A-L. (red.) *Inkludering. Perspektiver i barnehagefaglige praksiser*. Oslo: Universitetsforlaget (s. 247-270)

Corneliussen, B. & Skjærseth, T. (2004). Blinde småbarn i barnehage. I *Spesialpedagogikk 4 /2004* Oslo: Utdanningsforbundet. (s. 36-41) Kompendium

Gerlach, C. (2007). Den menneskelige ontogeneses betydning for læring: hjernens utvikling. I Schilhab, T.S.S. & Steffensen, B. (red.). *Nervepirrende pedagogikk. – en introduksjon til pedagogisk nevrovitenskap*. Oslo: Kommuneforlaget. (s. 110-126)

	<p>Gunnestad, A. (2010). International perspectives on child abuse and resilience. I <i>Nordic Studies in Education</i>. Oslo: Universitetsforlaget. (s. 18-35) Kompendium</p> <p>Killèn, K. (2013). <i>Barndommen varer i generasjoner</i>. Forebygging er alles ansvar. Oslo: Kommuneforlaget. (s. 15-96)</p> <p>Kolle, T. (2012). Å retenke styrernes betydning i samarbeid om inkludering. I Arnesen, A-L. (red.) <i>Inkludering. Perspektiver i barnehagefaglige praksiser</i>. Oslo: Universitetsforlaget (s. 191-210)</p> <p>Lyngseth, E. J. (2008). Erfaringer med bruk av TRAS i barnehagen. I <i>Norsk Pedagogisk Tidsskrift nr 5, 2008</i> (s. 352- 363) Deles ut</p> <p>Moser, T. (2007). Kroppsforankret læring og aktivitet som pedagogiske begreper. I Schilhab, T.S.S. & Steffensen, B. (red.). <i>Nervepirrende pedagogikk. – en introduksjon til pedagogisk nevrovitenskap</i>. Oslo: Kommuneforlaget. (s. 110-130)</p> <p>Nørby, S. (2007). Emosjoner og læring. I Schilhab, T.S.S. & Steffensen, B. (red.). <i>Nervepirrende pedagogikk. – en introduksjon til pedagogisk nevrovitenskap</i>. Oslo: Kommuneforlaget. (s. 85-109)</p> <p>Olsen, R.H. & Oltedal, S. (2007). Å skrive essay om egen yrkespraksis. I Olsen, R.H. og Oltedal, S. <i>Blikk på praksis. Sosialarbeidere forteller fra yrkeslivet</i>. Oslo: Cappelen Norsk Forlag AS (s. 237-254) Kompendium</p> <p>Ruud, E.B. (2012). Tidlig intervensjon når barn blir ekskludert fra lek i barnehagen. I Befring, E. & Tangen, R. (red.). <i>Spesialpedagogikk</i>. Oslo: Cappelen Akademisk. (s. 612-625)</p> <p>Schultz, J-H. & Raundalen, M. (2008). Krisepedagogikk: Når krisen oppstår. I Haugen, R. (red.) <i>Barn og unges læringsmiljø 3 – med vekt på sosiale og emosjonelle vansker</i>. Kristiansand: Høyskoleforlaget. (s. 307-338)</p> <p>Simonsen, E. (2012). Spesialpedagogisk profesjonsutøvelse i barnehagen. I Arnesen, A-L. (red.) <i>Inkludering. Perspektiver i barnehagefaglige praksiser</i>. Oslo: Universitetsforlaget (s. 214-225)</p> <p>Solli, K-A. & Andresen, R. (2012). "Alle skal bli sett og hørt". Barnehagepersonalets synspunkter på inkludering. I Arnesen, A-L. (red.) <i>Inkludering. Perspektiver i barnehagefaglige praksiser</i>. Oslo: Universitetsforlaget (s. 170-189)</p> <p>Steffensen, B. & Schilhab, T.S.S. (2007). Fra hjerneforskning til pedagogisk praksis. I Schilhab, T.S.S. & Steffensen, B. (red.). <i>Nervepirrende pedagogikk. – en introduksjon til pedagogisk nevrovitenskap</i>. Oslo: Kommuneforlaget. (s. 13-30)</p> <p>Sørensen, K., Godtfredsen, M., Modahl, M. & Lerdal, B. (2011). <i>Egenledelse i lek og læring</i>. Kristiansand: Høyskoleforlaget</p> <p>Ulla, B. (2012). "Kroppens kraft. Kropp som del av inkludering og profesjonsutøvelse i barnehagen". I Arnesen, A-L. (red.) <i>Inkludering. Perspektiver i barnehagefaglige praksiser</i>. Oslo: Universitetsforlaget (s. 126-146)</p> <p>Vedeler, L. (2007). <i>Sosial mestring i barnegrupper</i>. Oslo:</p>
--	--

Universitetsforlaget

Tema 4:Samarbeid og forebygging

Groven, B. (2013). *Spesialpedagogen i endringstider*. Oslo: Universitetsforlaget. (s. 130 - 140)

Clausen, H. & Eck, O. (1996). *Spesialpedagogisk arbeid i familier med funksjonshemmede barn*. Oslo: Tano Forlag.(s. 17 – 147)

Hagtvedt, B. & Horn, E. (2012). Tidlig forebyggende innsats med fokus på språket. I Befring, E. og Tangen, R. (red.). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk. (s. 563-587)

Killèn, K. (2013). *Barndommen varer i generasjoner. Forebygging er alles ansvar*. Oslo: Kommuneforlaget. (s. 99-217)

Kinge, E. (2012). *Tverretattlig samarbeid omkring barn. En kilde til styrke og håp?* Oslo: Gyldendal akademisk (s.23 - 202)

Lundeby, H. & Tøssebro, J. (2006). "Det er jo milepæler hele tiden". Om familie og "det offentlige". I Tøssebro, J. & Ytterhus, B. *Funksjonshemmete barn i skole og familie. Inkluderingsideal og hverdagspraksis*. Oslo: Gyldendal akademisk. (s.244 – 279)
Kompendium

Lundeby, H. & Tøssebro, J. (2009). Livsløp i familier med funksjonshemmete barn. Samlivsstatus, yrkesaktivitet og tilgang til offentlig hjelp. I Tøssebro, J. (red). *Funksjonshemming – politikk, hverdagsliv og arbeidsliv*. Oslo: Universitetsforlaget. (s. 149-164)
Kompendium

Med forbehold om endringer i pensum.

Offentlige dokument

Barnekonvensjonen (1989): *FNs konvensjon om barnets rettigheter*. Barne- og familiedep. 1991 (Q-0648 B)

Barne- og likestillingsdepartementet (2009). *Snakk med meg! En veileder om å snakke med barn i barnevernet*. Q-1156 B

Barne- og likestillingsdepartementet. *Mobbing i barnehagen Et hefte for deg som arbeider i barnehagen* Q-1067B

Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet (2009). *Til barnets beste- samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten. En veileder*.

Econ-rapport (2008). *Tilbud til barn med nedsatt funksjonsevne i barnehagen*. Rapport 2008-061. Oslo: Kunnskapsdepartementet

Helsedirektoratet (2010). *Individuell plan 2010. Veileder til forskrift om individuell plan*.

Høigård, A., Mjør, I. og Hoel, T. (2009). Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Kunnskapsdepartementet (2012). *Barns trivsel – voksnes ansvar*.

Veileder

Kunnskapsdepartementet (2011). *Fra eldst til yngst - samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole*. Veileder

Kunnskapsløftet: Læreplaner for gjennomgående fag i grunnskole og videregående opplæring. Oslo: Utdanningsdirektoratet 2005/2006.

Lov om barnehager (barnehageloven), Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova), Lov om barn og foreldre (barnelova), Lov om barneverntjenester (barnevernloven), Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m (helse- og omsorgstjenesteloven), Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova), Lov om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion mv.(diskrimineringsloven), Lov om spesialisthelsetjenesten m.m. (spesialisthelsetjenesteloven), Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)

Manifest mot mobbing 2011-2014. Et forpliktende samarbeid for et godt og inkluderende oppvekst- og læringsmiljø. Regjeringen.
http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Grunnskole/Manifest_mot_mobbing2011_2014_hefte_web.pdf

Mørland, B. (red.) (2008). *Temahefte om barn med nedsatt funksjonsevne i barnehagen*. Kunnskapsdepartementet.

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Kunnskapsdepartementet. Oslo: 2011.

Sosial- og Helsedirektoratet , Barne- og Familiedepartementet (2003) *Seksuelle overgrep mot barn. En veileder for hjelpeapparatet*. IS-1060

St. meld. nr 16 2006-2007 ... *og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Meld. St. 18 (2010-2011) *Læring og fellesskap. Tidlig innsats og gode læringsmiljøer for barn, unge og vaksne med særlige behov*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Meld.St. 20 (2012–2013) *På rett vei. Kvalitet og mangfold i fellesskolen* Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Meld.St. 24 (2012-2013): *Framtidens barnehage*. Oslo: Kunnskapsdepartementet

Utdanningsdirektoratet (2009). *Spesialundervisning. Veileder til opplæringsloven og spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.

Aktuelle fagtidsskrift, nettadresser, mm.:

Barn.

Norsk senter for barneforskning

Din hørsel

Norsk Pedagogisk Tidsskrift

Psykologisk pædagogisk rådgivning

www.nb-ecec.no

	<p>Scandinavian Journal of Educational Research Spesialpedagogikk</p> <p>www.barneombudet.no www.idunn.no</p> <p>www.regjeringen.no www.skolepsykologi.dk</p> <p>www.spesialpedagogikk.no www.statped.no</p> <p>www.tandf.co.uk www.vfb.no</p> <p>www.udir.no www.frambu.no</p>
--	--